

Innspill til naturtoppmøtet i Colombia 2024

*CeSAM - Senter for Bærekraftig Arealbruk - Universitetet i Bergen
v/Vigdis Vandvik og Inger Elisabeth Måren*

I 2022 var Norge en forkjemper for en ambisiøs, kunnskapsbasert, og handlingsorientert global naturavtale. Vi fremmet ambisiøse mål når det gjaldt å stoppe og reversere tapet av natur og biologisk mangfold (Mål 1-4). Vi tok kunnskapen om at arealbruk er den menneskelige påvirkningen som forårsaker de største truslene mot natur og naturens bidrag til mennesker på alvor gjennom å kjempe for mål om effektivt vern av 30% av arealene på land og i havet, mer naturvennlig arealpolitikk i de resterende 70% av arealene, og restaurering av 30% av de degraderte arealene. Videre var vi med på å fremme viktige mål om å redusere presset på naturen fra de andre driverne av tap av biologisk mangfold; klimaendringer, fremmede arter, overhøsting, og forurensing (Mål 5-8). På flere av disse feltene har Norge også jobbet internasjonalt med andre mekanismer for å sikre at dette arbeidet lykkes; innen arbeidet med fremmede arter har vi vært en forkjemper for den internasjonale ballastvannkonvensjonen som trådte i kraft i [2017](#) og som allerede har stor effekt gjennom å begrense spredning av marine og akvatiske fremmede arter. Innen forurensing har vi vært en forkjemper for '[plastavtalen](#)' som ble signert i Nairobi i 2023.

Ett av Norges aller viktigste bidrag så langt har likevel vært arbeidet med rettferdig fordeling som grunnlag for naturavtalen. Dette er viktig fordi en rettferdig fordeling av byrder og goder, både mellom land, mellom befolkningsgrupper, og mellom ulike aktører i samfunnet, er en helt nødvendig forutsetning for at verdens land skal ha økonomiske og politiske muskler og muligheter til å jobbe mot å oppfylle naturavtalens mål. Norge har spilt en nøkkelrolle i å legge grunnlaget for at landene og lokalbefolkningen får sin rettferdige andel av rettigheter og goder fra genetiske ressurser. Og Norge har bidratt betydelig til finansiering, spesielt av vern av tropisk skog.

De ti siste målene i naturavtalen – 'prosessmålene' eller 'gjennomføringsmålene' - har fått betraktelig mindre mediedekningen, men er selve nøkkelen for at naturavtalen skal få effekt 'på bakken'. Disse målene spiller godt opp mot viktige norske verdier som rettferdig fordeling av goder og plikter, åpne og habile beslutningsprosesser i samfunnet, mobilisering og ansvarliggjøring av på tvers av offentlig, privat, og frivillig sektor, samt en fakta- og kunnskapsbasert samfunnsutvikling.

Norge har med andre ord investert mye tid, ressurser, og ikke minst troverdighet i å legge til rette for en ambisiøs, kunnskapsbasert, og handlingsorientert avtale. COP16 er det første møtet etter at avtalen er inngått, og stemningen som settes på dette møtet er av avgjørende betydning for oppfølging av avtalen. Da er det viktig at Norge agerer på en måte som understøtter, og ikke undergraver, våre tidligere bidrag og posisjoner. Viktige punkter:

1. Norge må melde inn ambisiøse og realistiske posisjoner som står i forhold til det vi vet om det globale og nasjonale naturtapet, og hva som vil trenge for å snu de negative trendene. Dette må inkludere posisjoner innen selve naturmålene (1-4), men også påvirkningsmålene (5-8), naturgodemålene (9-13), og gjennomføringsmålene (14-23).
2. Norge må være tydelige på at kunnskap, data, og etterprøvnbarhet skal ligge til grunn for oppfølging av alle posisjoner. Det vil si at vi må ha, eller bidra til utvikling av, metoder og data til å følge opp landenes arbeid med målene. Selv om Norge har gode miljødata (for eksempel på forurensing og truede og fremmede arter) og internasjonalt fremragende forskningsmiljøer innenfor naturregnskap (ulike metodikker som ligger til grunn for og vil kunne bidra til regnskap i tråd med FNs naturregnskapssystem SEEA-EA både i Norge og internasjonalt) viser en rekke saker fra media de siste årene at det er betydelige mangler i vårt eget arbeid med kartlegging, overvåking, og kontroll med ulike påvirkninger på naturen. Her må det tas grep dersom Norges troverdighet som miljønasjon ikke skal bli ytterligere skadelidende.

3. Naturpanelets rapporter og FNs generalsekretær er helt tydelige på at det vil trenge 'gjennomgripende samfunnsendringer' for å nå naturmålene. Samtidig viser en rekke rapporter og analyser i regi av både offentlige, private, og ideelle organisasjoner i Norge at det norske samfunnet har mange av de grunnleggende strukturene og rammeverkene som trenge. Det vi behøver er en strategisk gjennomgang av ulike regelverk og andre virkemidler for å bremse negative trender og fremme positiv utvikling for naturen. Grunnleggende viktig her er at vi ikke lenger kan se på 'natur' som en sektorinteresse blant mange, men må legge naturhensyn til grunn som et tverrgående perspektiv og vurdere alle sektorlover og -virkemidler opp mot disse. Innen dette kan Norge være et foregangsland, og internasjonalt eksempel, blant annet gjennom å utvikle 'grønn bok' som et virkemiddel for effektfulle klima- og naturregnskap.
4. Satsing på utdanning er avgjørende faktor for å lykkes med oppfølging og implementering av naturavtalen. Vi trenger kunnskap om natur og naturgoder ikke bare innen de relevante spesialistutdanningene, men på tvers av hele samfunnet. Vi trenger også utdanning som fremmer gode løsninger for både folk og natur, på tvers av tradisjonelle fagdisipliner. En global innsats på utdanning for jenter er spesielt viktig da kvinner forvalter store arealer med høyt biologisk mangfold i verdens landbruksområder. Kvinner har en viktig plass i matsystemet og på den måten potensielt stor innflytelse på å utvikle dette i bærekraftig retning, til fordel for naturen.
5. Unge, minoriteter, og urfolk må inkluderes og integreres i arbeidet med å integrere naturavtalen på alle plan i forvaltningen - det snakkes ofte om «de gule vestene» – men en desillusjonert og pessimistisk ungdomsgenerasjon burde kanskje bekymre mer? De trenger og fortjener politikere som viser ansvar – ikke kranter seg imellom. Et bredt naturforlik på Stortinget etter modell og i samspill med klimaforliket, ville sendt et tydelig signal om alvor og ansvar.
6. Hele samfunnet må med. Næringslivet, sektorene, og sivilsamfunnet ser muligheter i den grønne omstillingen, og de er villige til å bidra, men er også tydelige på at de trenger større forutsigbarhet. Oppfølgingen av naturavtalen må sikre at ulike forvaltningsnivåer ikke konkurrerer eller settes opp mot hverandre i spørsmål som gjelder innflytelse på natur- og klimapolitikken, men tvert imot fremmer samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer for å oppnå globale og nasjonale mål. Da trenge det tydelige krav, gode åpne data, og etterprøvbare metoder for å måle effekter og tiltak.
7. Naturavtalen har implikasjoner for hvordan vi skal utvikle store næringer som landbruk, skogbruk og havbruk og fiskerier som mange lokalsamfunn er helt avhengige av. Norge må i denne sammenheng være pådriver av rettferdig fordeling av byrder og fordeler i den grønne omstillingen. Norge bør også være pådriver av oppfølging og evaluering av arbeidet og fremdriften med naturavtalen. Det er forstemmende å se hvor lite FNs rapporteringssystem for SDGene har blitt brukt til å kritisk evaluere tilstand, trender, og påvirkninger; men også til å formidle fremgang (og det finnes lyspunkter).
8. Det må utvikles bedre og mer presise indikatorer, bygget på data og på skalaer som er relevante for naturen, og for de påvirkningene som forårsaker tap av natur. Det betyr at data og kunnskap må kunne skaleres fra den enkelte lokalitet via selskaper og kommuner til sektorer, land, og globale mønstre. Data må sammenstilles på relevante nivåer og for relevante formål. Fjernmåling, åpne data, og kunstig intelligens byr på nye muligheter som må tas i bruk. Og indikatorene må rapporteres på, og brukes til å ta bedre beslutninger for naturen og for samfunnet.

Vi i akademia bidrar allerede til klima- og naturomstilling gjennom tverrfaglig forskning og utdanning, gjennom datainnsamling, og utvikling av metoder for planlegging og kritisk evaluering av tiltak. Vi bidrar også gjennom de internasjonale syntesene om naturens tilstand vi bidrar til, kommunikasjon, formidling, og forskning til støtte for bærekraftige prosesser, sektorer og næringer. **Vi bidrar gjerne mer – bruk oss!**